

Sprememba na prosvetnem oddelku v Ljubljani

Že v prejšnji številki »Učiteljskega tovariša« smo poročali, da je imenovan za načelnika prosvetnega oddelka gosp. dr. Lovro Sušnik.

Dr. Lovro Sušnik.

Novi prosv. nač. prof. dr. Lovro Sušnik je dovršil filozofske študije in sicer nemščino in francoščino na Dunaju. Njegovo prvo službeno mesto, ki ga je nastopil l. 1920., je bilo v Kranju. Iz Kranja je prišel v Ljubljano, kjer je služboval kot profesor na klasični gimnaziji in na II. državni realni gimnaziji.

Delo novega prosvetnega načelnika ni bilo omejeno le na šolsko sobo, marveč je znano tudi njegovo publicistično delo. Spisal je obširne in temeljite študije o francoskem, belgijskem šolstvu, o državljanski vzgoji drugod in pri nas, o avstrijski šolski reformi, o državi in znanosti v Nemčiji. Iz teh razprav je videti, da se je mnogo bavil s šolskim vprašanjem. Poleg tega pa je pisal tudi razprave o nacionalnem vprašanju v Evropi, o fašizmu, o Italiji v fašistični oblasti, o slovenski vzajemnosti, itd.

S svojim publicističnim delom je sodeloval v raznih revijah, predvsem v »Casu«, v »Domu in svetu« in »Mentorju«.

Znana je tudi njegova knjiga **Akademski poklici**, v kateri so zbrani najboljši nasveti za one, ki si po dovršeni srednji šoli izbirajo svoj poklic.

Prepričani smo, da bo novi prosvetni načelnik svoje temeljito znanje v najrazličnejših šolskih vprašanjih, o katerih je pisal in katerim je posvetil svoje delo, na novem mestu lahko uspešno praktično uporabil v korist šole in narodne prosvete v dravski banovini. Učiteljstvo pa je tudi uverjeno, da bo našlo

v novem prosvetnem načelniku vso potrebno oporo in podporo za svoje težko in odgovorno delo.

Dosedanji načelnik prosvete g. Josip Breznik je razrešen te dolžnosti in je imenovan za ravnatelja ženske realne gimnazije v Ljubljani.

Poudariti moramo, da je prav v dobi, ko je bil prosvetni načelnik v Ljubljani g. Josip Breznik, bilo nastavljenih 500 učiteljskih abiturientov in abiturientk. S temi nastavitvami je bila zamašena marsikatera vrzel v našem osnovnem šolstvu, a obenem se je tudi znatno zmanjšalo število brezposelnega učiteljskega naraščaja.

Svoje filozofske študije je g. Josip Breznik dovršil na Dunaju in je nastopil svojo prvo službo na bivši ljubljanski realki že l. 1908., kjer je ostal vse do svojega imenovanja za načelnika prosvetnega oddelka. Na to mesto je prišel v oktobru l. 1933.

Josip Breznik.

Težko in odgovorno je delo na takem odločilnem mestu in mnogokrat pride oseba, ki ga zavzema, v položaj, da ne more uveljaviti svojih lastnih načel, marveč se mora pokoriti zahtevam položaja.

G. Breznik je znan kot organizator in šolnik. Svoje organizatorske sposobnosti je nešteto krat tudi dokazal, in to ne samo na šolskem, marveč tudi na izvenšolskem polju.

Ob odhodu s tega odgovornega mesta in ob prevzemu ravnateljskega mesta na ženski realni gimnaziji mu želimo, da bi uspešno vodil ta novi zavod do njegovega popolnega dviga in procvita.

Učiteljski pokret

Z današnjo številko uvajamo novo rubriko »Učiteljski pokret«. V tej rubriki bomo priobčevali vse članke in izsledke, izvirajoče iz programa »Učiteljskega pokreta«. V to rubriko pridejo sedaj tudi članki, ki so izhajali pod naslovom »Naša vas« in v rubriki

»Naš glas«. Vsi članki, stanovsko politične vsebine se bodo odselej priobčevali v splošnem delu »Učiteljskega tovariša«. Vse dosedanje sotrudniške rubrike »Naš glas« naprošamo, da še nadalje sodelujejo in pošiljajo svoje prispevke za »Učiteljskega tovariša«.

PROGRAM

sekcijskega odseka »Učiteljski pokret«

I. Študij sociologije:

1. Gospodarska in družabna struktura naše vasi in šole.

2. Današnja vaška šola in njen odnos do gospodarskih in družabnih razmer:

a) Vprašanje šolskega dela.

b) Vprašanje vzdrževanja šolstva.

3) Učiteljev delovni in ekonomski odnos do družbe in države.

II. Študij pedagogike:

Študij se razpleta na: 1. otroka, 2. snov in 3. metodo.

Ad 1. Študij telesnega in duševnega razvoja otrokovega in njegovega miljeja.

Ad 2. Sodobna izbira učne snovi z ozirom na družbene zahteve in otrokov razvoj.

Ad 3. Proučevanje učnih metod, ki ustrezajo potrebam družbe, otroka in šole.

III. Propaganda za namestitvev brezposelnih učiteljskih abiturientov.

IV. Praktična borba za uveljavljanje učiteljskih interesov na osnovi družabne enakosti.

(Neposredni zaključki iz točk I.—III., prenešeni praktično na teren: časopisi, institucije, družba sploh.)

Kupa gorja — napolnjena

Tako bom preromal s culo in palico to lepo domovino...

Iv. Cankar.

Vse je odšlo v širni svet, da s podvojenimi požirki zasreblje iz čaše sodobne kulture ono, česar ne more nuditi siromašno podeželje.

Ne doli, višje gori pohitim, sam, da se odpočijem in naučim pristnosti prirodne lepote, ki ti je ne more nuditi nobena umetnost.

10. januar. Slonim ob oknu svoje planinske kočice in ob prelestnih sončnih žarkih, ki se lomijo ob jutranjem svitu v najrazličnejše barve, dopolnjujem svoj nočni sen.

Dolg modras se vije po pečini, siče in grozeče bulji vame. Snamem železno polkno, — en sam udarec, in oddvojena leži srepa glava ob mojih nogah.

Kaj naj to pomeni? Zazrem se v višino a tedaj se odpro vrata. »Slaba vest, gospod!«

»Tovariš Viljem Zirkelbach — umrl. Pogreb 10. januarja ob 15.30. Tov. J. L. se naproša, da mu v imenu Učit. društva govori ob odprtem grobu.« Pogledam na uro. — 10. ura — in jaz tu — v višini 1800 m. Mračnih misli, v težke spomine pogreznjen brzim po zamrzli poljani v nižino.

Ostri zobje železnih derez se hreščeče zarezavajo v ledeni breg, da mi rezki hrušči pretresa vse živčevje.

Tudi on je hodil po stezicah, gladkih, opolskih, vedno navzgor, brez derez, slovenski Sisifus. Ubogi Viljem!

V mislih prebrodim 40 letno poljano življenja. Skupaj sva sedla v dijaške klopi, ki so nam usmerjale pot med prosvetne delavce. Dvelet nas je bilo, ko smo zapustili učiteljske prav na razdobju dveh stoletij. Vilko je iz bog si ga vedi kakšnih vzrokov odšel med enoletne vojaške prostovoljce, pri katerih je moral doživeti prvo disonanco v preludiju svoje življenjske simfonije. V prosti uri je z navadnim vajnikom poigral na karte, ker se tedaj še ni zavedal, da se v Avstriji pričinja človek šele z oficirskim činom. Odvzeli so mu šaržo, pustili ga niso k izpitu, služiti je moral še eno leto, in težak greh je ležal na njem, prvi življenjski greh: socialni čut.

Potrj je stopil za nami na šolsko pot. Prežet socialnih idej, je na stečaj odprl šolska vrata v Podbrezju pri Kranju, da bi prihajali, da bi vstajali. Zasadi je lopato v brazdo vaške kulture, ne zavedajoč se, da učitelj ni lastnik zemljišča, ki ga obdeluje, niti najemnik ne. Ostati bi imel dninar, ki se mu delo odkazuje. A Vilko ni bil rojen za hlapca, dasi se je rad družil s proletariatom še od rane mladosti. Ni se boril za politična načela, zadostovalo je že, da se je hotel v delu osamosvojiti. Završčalo je od vseh strani in pričelo se je na njem odigravati prvo dejanje Cankarjevih Hlapcev, živih, istinitih, ne dramatiziranih, trpka resničnost Jermancev usode. Zaman je bilo prizadevanje nadzornika-poštenjaka, da oblasti predoči njegovo nesebično delo v pravi luči, zaman naše tovarištvo, povezati je moral culico in ob zvokih golih disonanc oditi v pregnanstvo na skrajni konec krajskega okraja.

Vilko je bil značjak, in takih je dandanes malo, prav malo. Ni mu šlo za borbo proti kapitalističnemu svetu, pač pa je v masi naroda uvideval duševno siromaštvo, ki ga je

Komentar k programu »Učiteljski pokret«.

Potreba po novem programu izhaja iz navedenih dejstev:

1. Odkar peša gospodarstvo naše vasi, izgublja učiteljstvo na svojem ugledu. Vzrok je res: nepoznavanje krajevnih razmer. Dočim so se v prejšnjih časih posvečali učiteljskemu stanu le kmetjski sinovi, so začeli v novejši dobi siliti vanj tudi meščani, saj je še pred kratkim bil učiteljski stan (kruh) najsigurnjši. Učiteljska se v svojem programu oddaljujejo od kmečkih potreb ter vzgajajo učitelje, ki so jim tuje vaške razmere. Učiteljstvo je pojmovalo izvrševanje svojega poklica v tem, da je slepo sledilo naredbam od zgoraj, brez potrebne prilagoditve na vaške razmere. S tem je izgubilo pravi kontakt s svojo okolico.

2. Slabo družabno stanje današnjega učiteljstva je krivo, da učiteljstvo ne posveča v polni meri pozornosti vaškemu problemu. V borbi za izboljšanje lastnega gospodarskega stanja prihaja v odvisnost od krajevnih mogotcev, zanemarija socialno šibkejšo, ki iščejo pomoči in nasvetov. Obubožani kmetjski stan uvršča učitelja med vaško gospodo, ki je tuja in sovražna vaški kulturi. Liberalna politična opredeljenost učiteljstva napram klerikalnemu mišljenju duhovništva je razdvajala dva važna vzgojiteljska stanova, ki sta prenesla politično borbo na vzgojo ter povzročila raz-

cep v masah. Učiteljstvo je v tej borbi doseglo sicer stanovsko neodvisnost od cerkve, v najnovejši dobi pa je ta borba poslabšala učiteljev uradniški položaj, ki dopušča neprestane premostitve.

3. Predvojno učiteljstvo je imelo svojo vodilno idejo nacionalizmu. Ob njem se je razvila močna stanovska zavest. Povojna generacija se ni še zedinila na skupni ideji. Poslednji dogodki in udarci na učiteljevo osebnost pa kažejo, da se mora učiteljstvo priključiti reševanju sodobnih gospodarskih in socialnih razmer.

4. Učitelj na vasi mora postati prvi poznavalec vaških potreb. Njegovo delo mora postati osnova za vse usmerjanje in reformiranje šolstva. Učitelj mora postati pobornik za stvarno šolo, ki bo temeljila na delu, skupnosti, enakosti in človečanskih pravicah.

5. Vsa dosedanja borba učiteljstva je bila strogo stanovska, zato so jo nasprotniki proglasili za **stanovski egoizem**. Bodoča borba mora **obraznavati učitelja kot del družbe**, ki mora uravnavati svoje delo po družbenih potrebah. Radi tega mora imeti v družbi primeren položaj. Interesi učiteljskega stanu postajajo s tem pojmovanjem interesi najširše javnosti. — Ker je danes vsesplošno priznано, da živimo v socialni dobi, je pravilno, ako rešujemo današnja vprašanja na znanstvenih temeljih sociologije.

Splošne vesti

VAŽNO OPOZORILO.

Uredba ministra prosvete o vzdrževanju narodnih šol, ki je stopila v veljavo dne 10. septembra 1936. (Službeni list kralj. banske uprave dravske banovine št. 76 z dne 19. septembra 1936.) vsebuje v čl. 9. tudi sledeče važno določilo:

»V petih mesecih po uveljavitvi te uredbe ugotove banske uprave neporavnane obveznosti šolskih občin do konca meseca marca 1936. in njih zneske; upravne občine pa, ki so upošteevane po § 25. zakona o narodnih šolah, morajo postaviti potrebne kredite za izplačilo teh obveznosti v svoje proračune izza dne 1. aprila 1937.

Ce se pokažejo po šolskem proračunu za leto 1936/37. neporavnane obveznosti, ustvarjene v tem proračunskem letu, se zagotovi njih izplačilo po predpisu prednjega odstavka.

Ce ostane po šolskem proračunu za leto 1936/37. kaj neporabljenih kreditov, je uporabiti te prihranke zgolj za likvidacijo obveznosti iz prejšnjih let.

Ta določba je važna predvsem za one krajevske šolske odbore, ki so na dolgu za naše liste, predvsem »Popotnika«. Ako nimajo kritja v tekočem proračunu, oziroma ga ne bodo imeli do 31. marca 1937., naj pravočasno prijavijo kralj. banski upravi in svoji upravni občini, da bo mogel biti dolg pravilno vnešen v novi proračun.

— **Proteus.** — Da omogoči naročnikom cenejšo vezavo, je sklenilo Prirodoslovno društvo poseben dogovor s knjigovodstvom. Vsi naročniki, ki želijo vezati I., II. ali III. letnik, naj izročijo te letnike najkasneje do 15. januarja ali Prirodoslovnemu društvu v Ljubljani ali pa direktno knjigovodstvu **Zabjek** (Dalmatinska 10) — samo pod pogojem hkratne vezave velja izredno ugodna cena 15 din za letnik.

† MATEJ KAVČIČ.

Dne 16. decembra 1936. smo spremili k večnemu počitku tovariša, upokojenega šolskega upravitelja, Mateja Kavčiča. — Omahnil je, kot se zruši mogočen in trden hrast, v letih, ko bi še s svojo trdno naravo lahko ključoval vsem udarcem življenja.

Cenjenemu učiteljstvu se priporoča
nova galanterijska
in modna trgovina

Cuznar Stane

Ljubljana — Franciškanska ulica 4

Oglejte si naše izložbe!

ne njegovega dela, ne njegove težke življenjske poti? Govorim naj li v imenu onih, ki so tu, ki sami govorijo s svojim duhom in telesom? Hlad, mrzel hlad me prešine. Najraje bi pomandal ono cvetje, ki se je s svojo poletno lepoto posmehevalo zimski prirodi v lice, zmlel bi je v prah, kakor sem to moral storiti s svojimi trpkimi besedami. Se sem dvignil svoje gorjanske pesti, ki jim ni bilo usojeno, da ustvarjajo, ki pa so bile vedno dovolj močne, da so zdrobile marsikako grdo nakano, ostudno zlo, zadnjo ono, ki bi jo imel doživeti prav pokojni tovariš. Zgnetel sem ob grobu trnje, ki se je vlekle ob Vilku vse muka polno življenje, povil sem ga v trnjevenec in ga treščil s silo bolečine na izmučeno telo našega sotrpina, mučenika.

In med govorom se mi je zazdelo, da se plazi proti meni oni ponočni modras, sikajoče grozeče. Nisem se ga ustrašil. Pograbil sem po sili duha in ga razkosal v dvoje, troje.

Mračno je ležala v grobu črna krsta, nad njo trpka časovna doba, potrta družina — ljudstvo z odprtimi srci, Klandri s povešenimi rokami, strtimi dušami.

Nisem se dotaknil ne kamenja ne prsti, v grob sem vsul le svoja čustva ljubezni, tovarištva, prijateljstva, in odšel, da čakam, komu izmed preostale osmerice je usojeno, da prvi omaga na pobočju slovenske Golgote.

Morda je še dolga cesta, morda so še težka pota, s kamenjem posuta, z robidovjem zastražena — sem mislil s Hlapcem Jernejem, ko sem se vračal v svoje Podgorje — in vendar; saj svet dandanes ne zavrača pravice s krivico — mi je sililo neke iz globine duše.

Josip Lapajne.